

The XXVIII International Scientific Symposium

The XXVIII International Scientific Symposium
"Karabakh is My Native Land!"
dedicated to the 190th anniversary of
Khurshidbanu Natavan

PROCEEDINGS

Karabakh is My Native Land!

KAFKAS EĞİTİM YAYINLARI

MERKEZ

Tel
GSM
e-mail
Web

: KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi Zemin Kat - KARS
: 0474 225 20 57
: 0535 082 16 16
: kafkasyayincilik@hotmail.com
: www.ertemkitap.com

The 30th of July 2022
Amsterdam / Holland

The XXVIII International Scientific Symposium
"Karabakh is
My Native Land",
dedicated to the 190th anniversary of Khurshidbanu
Natavan

The 30th of July 2022
Amsterdam/ Holland

The XXVIII International Scientific Symposium
"Qarabağ –
Dünyam Mənim",
dedicated to the 190th anniversary of K̄hurs̄hidbanu
Natavan

© BU KİTABIN HER TÜRLÜ YAYIN HAKKI KAFKARS EĞİTİM YAYINLARINA AİTTİR TÜM HAKLARI SAKLIDIR KİTABIN TAMAMEN VEYA BİR KISMI 5846 SAYILI YASANIN HÜKÜMLERİNE GÖRE, KİTABI YAYINLAYAN FİRMANIN ÖNCEDEN İZİNİ OLMADAN ELEKTRONİK, MEKANİK, FOTOKOPİ YA DA HERHANGİ BİR KAYIT SİSTEMİYLE ÇOĞALTILAMAZ, YAYINLANAMAZ, DEPOLANAMAZ.

Editör: Doç. Dr. İlkin GULUSOY

(T.C. Kafkas Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü)

Baskı : 1

UZUN DİJİTAL MATBAA, SONÇAĞ YAYINCILIK MATBAACILIK
TESCİLLİ MARKASIDIR. İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/48 İskitler
06070 ANKARA (312) 341 36 67
www.uzundijital.com - uzun@uzundijital.com

1. Baskı Yılı : Temmuz, 2022
ISBN : 978-605-71427-9-5

KAFKARS EĞİTİM YAYINLARI

Adres : Kafkas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi B Blok Zemin Kat-KARS
Tel : 0474 225 20 57
GSM : 0535 082 16 16
e-mail : kafkarsyayincilik@hotmail.com

Editor-in-Chief:

Ilkin GULUSOY

PhD, Associate Professor of the Department of Modern Turkic Languages and Literatures
Kafkas University / Turkey

Chairman of the Organizing Committee

Ellada GERAYZADE

Honorable Professor of the International Personnel Academy (UNESCO)
PhD, Associate Professor of the Department of Modern Turkic Languages and Literatures
Kafkas University / Turkey

Organizing Committee

Elkhan MIRHASHIMLI

Head of the Dutch Azerbaijan House in Holland

Ilkin GULUSOY

PhD, Associate Professor of the Department of Modern Turkic Languages and Literatures
Kafkas University / Turkey

Afag RAMAZANOVA

PhD, Associate Professor, Folklore Institute, ANAS / Azerbaijan

Amil ASGAROV

PhD, Associate Professor, Nakhchivan State University / Azerbaijan

Mahammad MAMMEDOV

PhD, Associate Professor, Baku State University / Azerbaijan

Knyaz ASLAN

PhD, Associate Professor, Baku State University / Azerbaijan

Ulviyya HUSEYNOVA

PhD, Leading Researcher of Baku State University/Azerbaijan

Melahet ORUJOVA

Senior Lecturer of Baku State University/Azerbaijan

Garanfil RZAYEVA

Senior Lecturer of Agjabedi Branch of Azerbaijan State Pedagogical University/Azerbaijan

Nubar BAYRAMOVA

Senior Lecturer, Deputy Dean of Pedagogy of Guba Branch in Azerbaijan State Pedagogical
University/Azerbaijan

Konul GULIYEVA

Department of Modern Turkic Languages and Literatures of Kafkas University/Turkey

Elman GERAYZADE

Director of Scientific and Education Center "ELGER" / Azerbaijan

Vafa KARIMOVA

Vice Director of Scientific and Education Center "ELGER" / Azerbaijan

Members of the Board

Prof. Dr. Nizami CAFAROV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Anna DIBO (Russia)
Prof. Dr. Meri LOMIYA (Georgia)
Prof. Dr. Engin KILICH (Turkey)
Prof. Dr. Abbasali VAFI (Iran)
Prof. Dr. Peggy Simcic BRØNN (Norway)
Prof. Dr. Asif HACILI (Azerbaijan)
Prof. Dr. Andrey MELKOV (Russia)
Prof. Dr. Davoud ESPARHAM (Iran)
Prof. Dr. Amantay SHARIP (Kazakhstan)
Prof. Dr. Adiba PASHAYEVA (Azerbaijan)
Prof. Dr. Gulnazi GALDAVA (Georgia)
Prof. Dr. Pekka KORVENMAA (Finland)
Prof. Dr. Carina JAHANI (Sweden)
Prof. Dr. Samal TULEUBAYEVA (Kazakhstan)
Prof. Dr. Remzi DEVLETOV (Russia)
Prof. Dr. Dulatbey KIDIRBEKULI (Kazakhstan)
Prof. Dr. Danuta CHMIELOWSKA (Poland)
Prof. Dr. Roin MALAKMADZE (Georgia)
Prof. Dr. Flora NADJI (Azerbaijan)
Prof. Dr. Asghar MOSLEH (Iran)
Prof. Dr. Teymur ILYASLI (Azerbaijan)
Prof. Dr. Asmed MUKHTAROVA (Azerbaijan)
Prof. Dr. Gulnara MURTAZAYEVA (Russia)
Prof. Dr. Zahra MURADOVA (Azerbaijan)
Prof. Dr. Kamal JAMALOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Atilla JORMA (North Macedonia)
Prof. Dr. Yusif SAFAROV (Azerbaijan)
Prof. Dr. İndira DZAGANIA (Georgia)
Prof. Dr. Abbas GUVALOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Tahira MAMMAD (Azerbaijan)
Prof. Dr. Bedirhan AHMADOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Shushana PUTKARADZE (Georgia)
Prof. Dr. Maharram MAMMEDLI (Azerbaijan)
Prof. Dr. Mahire HUSEYNOVA (Azerbaijan)
Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Prof. Dr. Fariz AMIROV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Gocha KUCHUKHIDZE (Georgia)
Prof. Dr. İnga SHAMILISHVILI (Georgia)
Prof. Dr. Tamar KHVEDELIANI (Turkey)
Prof. Dr. İrada NURIYEVA (Azerbaijan)
Prof. Dr. Vagif SEYIDOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Saadat KARIMI (Sweden)
Prof. Dr. Knyaz ASLAN (Azerbaijan)
Prof. Dr. Tarikh DOSTIYEV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Rovshan HUMBATALIYEV (Azerbaijan)
Prof. Dr. Firadun IBRAHIMOV (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Ellada GERAYZADE (Turkey)
PhD, Associate professor Shahin KHALAFOV (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Yagub MAMMEDOV (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Olga KLIMKINA (Ukraine)
PhD, Associate professor Elmira FARAJULLAYEVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Gasem PURHASAN (Iran)
PhD, Associate professor Nazile ABDULLAZADE (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Vladimir TISHIN (Russia)

PhD, Associate professor Alsu NIGMATULINA (Russia)
PhD, Associate professor Chulpan CHETIN (Turkey)
PhD, Associate professor Yashar KARİMOV (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Maryam YAGUBOVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Shafiga TAHİROVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Irina MATVEYEVA (Russia)
PhD, Associate professor Maria ISAKSSON (Norway)
PhD, Associate professor Solmaz ALIYEVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Valik AHMADOV (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Konul JAFAROVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Obidjon SHOFIYEV (Uzbekistan)
PhD, Associate professor Mehriban ASLANOVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Sevda GURBANOVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Aytan HAJIYEVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Alekber JAFARLI (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Sadakat ABBASOVA (Turkey)
PhD, Associate professor Gulnara JAFAROVA (Azerbaijan)
PhD, Associate professor Afina BARMANBAY (Turkey)
PhD, Associate professor İrada AHMADOVA (Azerbaijan)
PhD Muhammed Ibrahim HAMOOD (İraq)

The XXVIII International Scientific Symposium "*Kharabakhi is My Native Land*", dedicated to the 190th anniversary of *Khurshidbanu Natavan* was held in *Amsterdam/Holland* on the 30th of July 2022. Scientists from 7 different countries (Azerbaijan, Turkey, Ukraine, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Georgia, Holland) submitted their articles.

© **International Scientific Center «ELGER»**

2022: Şuşa ili

Xurşidbanu Natəvanın 190 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2022-ci ildə Azərbaycan bədii fikrinin görkəmli siması Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 ili tamam olur.

Qarabağ xanlığının sonuncu varisi Xan qızı Natəvan mənbəyini doğma təbiətin gözəlliklərindən alan ədəbi yaradıcılığını xalqa məhəbbət nümunəsinə çevrilən xeyriyyəçilik fəaliyyəti ilə ahəngdar şəkildə uzlaşdırmış, yaşadığı Şuşa şəhərinin abadlığı və mədəni həyatının canlılığı üçün böyük zəhmət sərf etmiş, humanist təbiətinə və nəcibliyinə görə tanınıb fədakarlıq və mərhəmət mücəssməsi kimi sevilmişdir. Xurşidbanu Natəvan Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində diqqətəlayiq yer tutan söz ustalarındandır. İncəsənətin ayrı-ayrı növlərinə dərinlən bələd olan sənətkar Şərq poetik ənənələrinə sədaqətlə yazıb yaratmış, mənəvi saflığa çağıran və insana məhəbbət, həqiqətə inam hissi aşıl原因, zərif lirizmə malik və parlaq bədii boyalarla zəngin bir irs qoyub getmişdir. Onun başçılıq etdiyi ədəbi məclis öz ətrafında dövrün qabaqcıl ziyalılarını toplamış və Qarabağ ədəbi mühitinin inkişafına güclü təsir göstərmişdir.

Xurşidbanu Natəvanın yaradıcılığı həmişə diqqət mərkəzində saxlanılmış, xatirəsinin əbədiləşdirilməsi istiqamətində ölkəmizdə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, o cümlədən 1960-cı ildə Bakıda şairənin heykəli, 1982-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin iştirakı ilə Şuşada büstü ucaldılmışdır. Ermənistan silahlı qüvvələrinin 1992-ci ildə Şuşanı işğal edərək buradakı tarixi-memarlıq və mədəniyyət abidələrini vandalcasına dağıdarkən güllə ilə zədələdikləri həmin büst 44 günlük Vətən müharibəsində şəhər şanlı Azərbaycan Ordusu tərəfindən azad olunduqdan sonra əzəli məkanına qaytarılmışdır. Bu gün Natəvanın Şuşada yenidən ucalan və möhtəşəm Zəfərimizin təntənəsini nümayiş etdirən büstü, eyni zamanda, xalqımızın milli mədəni irsə qayğısının rəmzi və mənəvi dəyərlərə ehtiramının təzahürüdür.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, görkəmli şairə və xeyriyyəçi Xurşidbanu Natəvanın 190 illiyinin qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təkliflərini nəzərə almaqla, Xurşidbanu Natəvanın 190 illiyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.
2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 14 mart 2022-ci il

CONTENTS / İÇİNDEKİLER / MÜNDƏRİCAT

KHURSHIDBANU NATAVAN - 190 / HURŞİTBANU NATEVAN - 190 / XURŞİDBANU NATƏVAN – 190.....	10
ZƏMANƏSİNİN QABAQCIL ZİYALISI VƏ XEYRİYYƏÇİSİ XURŞİDBANU NATƏVAN.....	10
<i>Camalov Kamal Həsən oğlu (Azərbaycan)</i>	
XURŞİDBANU NATƏVAN – AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATINDA QƏMLİ ANA OBRAZININ TƏCƏSSÜMÜ.....	14
<i>Nazilə Abdullazadə (Azərbaycan)</i>	
XURŞİDBANU NATƏVANIN NƏŞR OLUNMUŞ KİTABLARININ XRONOLOJİ VƏ TEMATİK TƏHLİLİ.....	17
<i>Aslan Knyaz İlyas oğlu (Azərbaycan)</i>	
ƏDƏBİYYATIMIZIN FƏXRİ – XURŞİDBANU NATƏVAN.....	23
<i>İsmayilova Sima Paşa qızı (Azərbaycan)</i>	
HURŞİDBANU NATEVAN'IN ŞİİRLERİNİN ANA KONUSU ÜZERİNE.....	26
<i>İlkin GULUSOY, Habibe AY (Türkiye)</i>	
XURŞİDBANU NATƏVAN DÖVRÜNÜN ƏDƏBİ-FƏLSƏFİ MÜHİTİ.....	29
<i>İsmayilova Xanımğa Nəbi qızı (Azərbaycan)</i>	
XURŞİDBANU NATƏVANIN YARADICI FƏALİYYƏTİNDƏ BƏDİİ İFADƏ VASİTƏLƏRİNİN ROLU.....	34
<i>Soltanzadə Günel Müsəllim qızı (Azərbaycan)</i>	
MÜSTƏQLİLİK DÖVRÜ AZƏRBAYCAN TƏSVİRİ SƏNƏTİNDƏ XURŞİDBANU NATƏVANIN BƏDİİ OBRAZI.....	37
<i>Əliyeva Sevinc Qaçay qızı (Azərbaycan)</i>	
ORTA MƏKTƏBDƏ XURŞİDBANU NATƏVANIN TƏDRİSİ.....	41
<i>Nəbiyeva İradə Gülmalı qızı (Azərbaycan)</i>	
LİTERARY STUDİES / EDEBİYAT BİLİMİ / ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ	43
NAZİM HİKMƏTİN RUSİYA DÖVRÜ YARADICILIĞININ İDEOLOJİ ASPEKTDƏN SİTUATİV KONTEKSTİ.....	43
<i>Yusifov Tofiq Sədrəddin oğlu (Azərbaycan)</i>	
QARABAĞ FOLKLOR ÖRNEKLƏRİNDƏ PEYĞƏMBƏR OBRAZLARI (SÜLEYMAN PEYĞƏMBƏR)	46
<i>Məmmədov Məhəmməd Məmmədsəid oğlu, Mirzəyeva Aytakin Rəfi qızı, Ülkər Səlim (Azərbaycan)</i>	
XIX ƏSR QARABAĞ ŞAİRLƏRİNİN LİRİKASINDA ZÜLF-İLAN, ƏJDAHA SUFİ-İRFANİ OBRAZLARINA DAİR.....	52
<i>Hacıyeva Aytən Abuzər qızı (Azərbaycan)</i>	
UŞAQ ƏDƏBİYYATININ GƏNC NƏSLİN MƏNƏVİ TƏRBİYƏSİNDƏ ROLU.....	53
<i>Rzayeva Qərənfil Zeyqəm qızı (Azərbaycan)</i>	
QARABAĞ FOLKLORUNUN VƏ AŞIQ ƏDƏBİYYATININ YAZILI ƏDƏBİYYATA TƏSİRİ	57
<i>Quliyeva Azadə Əliqası qızı (Azərbaycan)</i>	
PASİFİZM VƏ ƏDƏBİYYAT	61
<i>Mirzəyeva Nəcibə Təriyel qızı (Azərbaycan)</i>	
ƏDƏBİYYATDA MİLLİ KİMLİK VƏ MÜHARİBƏ MOTİVİNİN TƏSVİRİ (İLYAS ƏFƏNDİYEV VƏ KURT VONNEQUTUN ƏDƏBİ İRSİ ƏSASINDA).....	64
<i>Qocayeva Leyla Elşad qızı (Azərbaycan)</i>	
ƏDƏBİYYATŞÜNASLIĞIMIZDA XIX ƏSRİN II YARISINDA AZƏRBAYCAN ƏDƏBİ-MƏDƏNİ MÜHİTİNDƏ TÜRK ƏDƏBİYYATINA MÜNASİBƏTİN TƏDQİQINƏ DAİR.....	66
<i>Yumusova Günel Kamil qızı (Azərbaycan)</i>	
АФОРИЗМЫ ШОТА РУСТАВЕЛИ И НАРОДНЫЕ ПОСЛОВИЦЫ.....	69
<i>Лия Каричаивили (Грузия)</i>	
LİNGUISTİCS / DİL BİLİMİ / DİLÇİLİK.....	71
SOSIAL ŞƏBƏKƏLƏRİN DANIŞIQ NİTQINƏ TƏSİRİ.....	71
<i>Məmmədova Mələk Hidayət qızı (Azərbaycan)</i>	

QƏDİM ALBAN ÖLKƏSİNİN ƏRAZISİNDƏKİ TOPONİMLƏRİN DAŞLAŞMIŞ İZLƏRİ.....	73
<i>Mehdiyeva Gülbəniz Hacıbaba qızı (Azərbaycan)</i>	
MÜASİR DÜNYADA DİL VƏ İNTERNET.....	77
<i>Qocayeva Xatirə Əvəz qızı (Azərbaycan)</i>	
MÜASİR DÖVRDƏ İNTERNET YAZI SİSTEMİ.....	79
<i>İmanova Nahidə Mahmud qızı (Azərbaycan)</i>	
MÜASİR DİLÇİLİKDƏ DİSKURS TƏDQIQINƏ DAİR NƏZƏRİ YANAŞMALAR.....	81
<i>Süleymanova Leyla Elxan qızı (Azərbaycan)</i>	
NEYTRAL LEKSİK VAHİDLƏRİN AMERİKA BƏDİİ DİSKURSUNDA SLƏNQLƏŞMƏSİ.....	84
<i>Səlimova Nərgiz Səməd qızı (Azərbaycan)</i>	
ARXAİZMLƏRİN VƏ İSTORİZMLƏRİN FƏRQLƏNDİRİCİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	87
<i>Umudova Məhbubə Tofiq qızı (Azərbaycan)</i>	
KIRGIZ TÜRKCƏSİNDE EVLİLİKLE İLGİLİ SÖZ VARLIĞI.....	89
<i>Gulina Eshenkulova (Kırgızistan)</i>	
COGNATE OBJECT CONSTRUCTIONS IN DESCRIPTIVE LINGUISTICS.....	93
<i>Sabina Valiyeva (Azərbaycan)</i>	
İNGİLİS DİLİNDƏ FARS DİLİNDƏN ALINMA SÖZLƏRİN LİNGVOKULTUROLOJİ TƏHLİLİ.....	96
<i>Lətifova Kəmalə Yaşar qızı (Azərbaycan)</i>	
AZƏRBAYCAN DİLİNİN LEKSİK TƏRKİBİNİN ZƏNGİNLƏŞMƏSİNDƏ FRAZEOLÖGİZMLƏRİN ROLU.....	100
<i>Salahova Ceyran Rəhim qızı (Azərbaycan)</i>	
PEDAGOGY / EĞİTİM BİLİMLERİ / PEDAQOGİKA	102
BİLİK VƏ EKSPERT SİSTEMLƏRİNİN FORMALLAŞDIRILMASI BÖLMƏSİNİN ÖYRƏNİLMƏSİ METODOLOGİYASI.....	102
<i>Cəlilova Rəhimə Qurban qızı (Azərbaycan)</i>	
MƏNTİQİ TAPŞIRIQLAR ŞAĞİRDƏLƏRİN NİTQ VƏRDİŞLƏRİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİNDƏ ƏSAS AMİL KİMİ.....	104
<i>Məmmədova Könül Ələddin qızı (Azərbaycan)</i>	
ETNOPEDAQOGİKA İLƏ BAĞLI ELMİ ANLAYIŞLARIN MAHİYYƏTİNƏ DAİR.....	106
<i>Məmmədova Sara Muradxan qızı (Azərbaycan)</i>	
MÜASİR PEDAQOJİ TEXNOLOGİYALAR VƏ ONLARIN DƏRSƏ TƏTBİQİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	110
<i>Cəfərova Sevil Rafiq qızı (Azərbaycan)</i>	
RİYAZİYYATIN TƏDRİSİNDƏ TEXNOLOJİ MÜASİR TƏDRİS YANAŞMALARI.....	114
<i>Hüseynova Gülnar Rüstəm qızı (Azərbaycan)</i>	
YUXARI YAŞ QURUPU ŞAĞİRDƏLƏRİNİN SOSİALLAŞMASINDA.....	117
MİKRO VƏ MAKROMÜHİTİN ROLU	
<i>Nəsirli Arzu Natiq qızı (Azərbaycan)</i>	
HISTORY, SOCIOLOGY AND POLITICAL SCIENCES / TARİH, SOSYOLOJİ VE SİYASAL BİLİMLER / TARİX, SOSİOLOGİYA VƏ SİYASİ ELMLƏR.....	121
STONE AGE MONUMENTS OF AZERBAIJAN.....	121
<i>Leyla Majidova, Zarifa Aliyeva (Azerbaijan)</i>	
«СЛОВАРЬ ТЮРКСКИХ НАРЕЧИЙ» МАХМУДА АЛ-КАШГАРИ – ОДИН ИЗ ПЕРВЫХ ПАМЯТНИКОВ АРАБОГРАФИЧЕСКОГО ТЮРКСКОГО ЯЗЫКА.....	125
<i>Пилипчук Ярослав Валентинович (Украина)</i>	
CONSTITUTIONAL CONTROL AS A FACTOR OF ENSURING EFFECTIVE LAW-MAKING ACTIVITIES.....	129
<i>Elmira Gazvinova (Azerbaijan)</i>	
AZƏRBAYCANDA MƏDƏNİ-MƏNƏVİ DƏYƏRLƏRİN İNKİŞAFI YUMŞAQ GÜC SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ KİMİ	132
<i>Nağıyev Orxan Qadir oğlu (Azərbaycan)</i>	

ФАРАБИТАНУШИ-ҒАЛЫМ АҚЖАН ӘЛ-МАШАНИ ІЗІМЕН (ИМАМ БҰХАРИ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ҚОРЫНАН).....	134
<i>Имангалиев Алмас Темирбекович, Дукенбаева Зада Оразгалиевна (Казахстан)</i>	
CULTURAL SCIENCES / KÜLTÜR BİLİMLERİ / MƏDƏNİYYƏTŞÜNASLIQ	139
VOKALÇILARIN BÜLBÜL ADINA VIII BEYNƏLXALQ MÜSABİQƏSİ VƏ YA ŞUŞADA AZƏRBAYCAN VOKAL İFAÇILIQ MƏKTƏBİNİN TƏNTƏNƏSİ.....	139
<i>İsmayilova Gülnaz Əmir qızı (Azərbaycan)</i>	
XARI BÜLBÜL.....	141
<i>Bayramova Nübar İsmayıl qızı (Azərbaycan)</i>	
AZƏRBAYCAN FORTEPIANO MUSIQISI MİLLİ FORTEPIANO İFAÇILIĞI SƏNƏTİ İLƏ QARŞILIQLI VƏHDƏTDƏ.....	145
<i>Məhərrəmov İnarə Eldar qızı (Azərbaycan)</i>	
BƏSTƏKAR VASİF ADIGÖZƏLOVUN YARADICILIĞINDA QARABAĞ MÖVZUSU.....	147
<i>Babayeva Leyla Emin qızı (Azərbaycan)</i>	
AZƏRBAYCAN SİMFONİK MUSIQISININ FORMALAŞMASINDA ÜZEYİR HACIBƏYLİNİN ROLU.....	151
<i>Məmmədova Rumiyə Yaqub qızı (Azərbaycan)</i>	
NATURAL SCIENCES / DOĞA BİLİMLERİ / TƏBİƏT ELMLƏRİ	155
COVID-19 İNFEKSİYASI İLƏ YANAŞI KOMORBİD XƏSTƏLİKLƏRİN EPİDEMİOLOJİ SƏCİYYƏLƏRİ VƏ PRAKTİK TÖVSİYYƏLƏR.....	155
<i>Cəfərova Könül Ələmdar qızı, İsmayilov Qoşqar İsmayıl oğlu (Azərbaycan)</i>	
QARABAĞ BÖLGƏSİNİN ƏSAS NAR SORTLARININ FİZİKİ-KİMYƏVİ XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN TƏDQIQI.....	157
<i>Aslanova Mehriban Sahib qızı, Qurbanova Sevdə Oktay qızı, Əliyeva Fatma İsmayıl qızı (Azərbaycan)</i>	
EARTH SCIENCES AND GEOGRAPHY / YER VE COĞRAFIYA BİLİMLERİ / YER ELMLƏRİ VƏ COĞRAFIYA.....	161
TÜRKİYƏ VƏ İRAN ƏRAZİSİNDƏ ZƏLZƏLƏLƏRİN PROQNOZLAŞDIRILMASINDA ABŞERONUN YERALTI SULARININ VƏ XƏZƏR DƏNİZİ SUYUNUN ROLU.....	161
<i>Kərəmov Ramidə Ağadadaş qızı, Beybudova Ruhəngiz Mikayıl qızı (Azərbaycan)</i>	
AZƏRBAYCANDAN AVROPAYA ƏHALİ MİQRASIYASININ ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ.....	164
<i>Məmmədov İlqar Bəxtiyar oğlu (Azərbaycan)</i>	
TECHNICAL SCIENCE / FEN BİLİMLERİ / TEXNİKİ ELMLƏR	167
ELEKTRİK QIYMƏTLƏRİNİN PROQNOZLAŞDIRILMASINDA ZAMAN SERİYALI MODELİN TƏTBİQI.....	167
<i>Abbasov Əli Yaşar oğlu (Azərbaycan)</i>	
İNŞAAT TULLANTILARININ TƏKRAR EMALININ EFFEKTİVLİYİ.....	170
<i>Əhmədov Valik İbrahim oğlu, Məmmədov Fərhad Şollan oğlu, İsayeva Aida Əjdər qızı, Musayeva Sədaqət Məhərrəm qızı (Azərbaycan)</i>	
INTERWELL DETECTION METHOD FOR DETECTING RESERVOIR OVERFLOWS BETWEEN AN INJECTION AND A DRILLING WELLS.....	173
<i>Javahir Gasimova (Azərbaycan)</i>	
KORPORATİV NƏQLİYYAT TƏSƏRRÜFATLARINDA YERLİ ŞƏRAİTƏ UYGUN OLARAQ İSTİSMAR NORMALARININ DƏQİQLƏŞDİRİLMƏSİ.....	177
<i>Quliyeva Pərvin Xosrov qızı (Azərbaycan)</i>	
FOTOHƏSSAS Ag₃In₅Se₉ NAZİK TƏBƏQƏSİNİN ALINMASI.....	180
<i>Cəbrayilova Rəna Fəxrəddin qızı (Azərbaycan)</i>	
ECONOMICS / İKTİSADİ BİLİMLER / İQTİSADİ ELMLƏR	182
ŞUŞANIN GEOSİYASİ ƏHƏMİYYƏTİ VƏ QARABAĞA İNVESTİSIYALARIN CƏLB OLUNMASININ ASPEKTLƏRİ.....	182
<i>Samiqulina Nailə Ənvərovna (Azerbaijan)</i>	
THE IMPACT OF OIL PRICES CHANGES ON THE GLOBAL ECONOMY IN THE POST-PANDEMIC PERIOD.....	185
<i>Fakhri Mammadov (Azerbaijan)</i>	

10. Məmmədov A. (2006). Dilçiliyin müasir problemləri. Bakı-ADU nəşriyyatı.- 86 s.
11. Veysəlli F.Y. (2010). Diskurs təhlilinə giriş. Bakı: Təhsil. - 140s.
12. Veysəlli F.Y. (2006). Dilçilik ensiklopediyası. I cild. Bakı: Mütərcim.- 516 s.

NEYTRAL LEKSİK VAHİDLƏRİN AMERİKA BƏDİİ DİSKURSUNDA SLƏNQLƏŞMƏSİ

Səlimova Nərgiz Səməd qızı

Doktorant, müəllim

Azərbaycan Dillər Universiteti, Azərbaycan

Orcid id: 0000-0001-5499-7035

Abstract. American literary language as a separate variant of the English language has started to form from the beginning of the 19th century. Poets and American writers play a significant role in this process. Language units that emerged as non-literary during this time began to spread broadly through fiction and gain citizenship in literary language. On the one hand, new slangs enter the language, on the other hand, in the meaning of words from the lexical composition of the English language changes occur, their meaning and scope of use expands. We use the term "angel" as an example. The meaning of this word in modern English is much wider. In American English the word "angel" was used only in the original, ancient religious sense in the 17th century and the first half of the 18th century. Starting from the first half of the 19th century, the meaning of the word begins to expand, in some cases it even has a negative meaning. We can plainly understand how the lexical meaning of identical units enhanced in the American context by looking at the word "angel" as an example. These new definitions found its reflection in the dictionary of Modern American slangs.

Key words: slang, lexical units, neutral, style, American English, artistic discourse, context.

Bədii diskurs konkret zaman və məkanda, nitq situasiyasında yaranır, amma həmin şəraitdən kənara çıxdıqda məna tutumu dəyişilir, daha dəqiq desək, bu zaman diskursun qavranılması ilkin qavranışdan fərqli olur, çünki zaman keçdikcə həmin bədii diskursu qavrayanın dünya görüşündə, dünyanın dil mənzərəsində dəyişikliklər baş verir və əksər hallarda müəllifin çatdırmaq istədiyi fərqli qavranılır. Bədii diskurs bədii üslubun üstünlük təşkil etdiyi bədii əsərlərdə öz əksini tapır. Bədii üslubu isə birmənalı və birdəfəlik verilən xüsusiyyətlərin məcmusu deyil və ya «bədii əsərə müəyyən linqvistik xüsusiyyətlərə malik diskurslar toplusu kimi baxmaq olmaz» [Məmmədbəyli, 2015: s.7-8]. «Bədii diskurs obrazlı diskursdur» [Məmmədbəyli, 2015: s.8]. Obrazlılıq isə ən müxtəlif dil vasitələrinin köməkliyi ilə yaranır. Amerika ingiliscəsində obrazlılıq və ifadəlilik yaradılmasında slənqlərin xüsusi rolu var.

XIX əsr ABŞ ədəbiyyatı və ədəbi dilinin formalaşdığı dövrdür. Məhz bu zaman Amerika ədəbiyyatı metropoliya ədəbiyyatı və dilinin təsir dairəsindən uzaqlaşmağa və öz yolunu tapmağa çalışır. Qeyd olunur ki, «metropoliya ədəbiyyatının təsirindən tam azad ədəbiyyat kimi formalaşma prosesi Amerika ədəbiyyatında ölkə və xalqın taleyində ən önəmli, həyat əhəmiyyətli iki tarixi hadisə arasında baş vermiş və İstiqlaliyyət müharibəsi dövründə başlayıb Vətəndaş müharibəsi illərində əsasən başa çatmışdı» [Sabitova, 2009: s.45]. Bu deyimdə Amerika ədəbiyyatının formalaşmasından söhbət getsə də, deyilənləri Amerika ədəbi dilinin formalaşması, ingilis dilinin Amerika slənqinin formalaşmasına da aid etmək olar. Həmin dövrdə ABŞ ərazisində işlədilən ingilis dili sürətlə yeni sözlər, yeni anlayışlarla zənginləşir və bu proses bir neçə istiqamətdə gedir. Müxtəlif bölgələrdə formalaşmış yerli «slənq»lər tədricən birləşərək vahid Amerika ingiliscəsinin əsasında durur, Amerika yazarları bu prosesdə həm ədəbi-bədii yaradıcılıqları, həm də nəzəri fikirləri ilə yaxından iştirak edir, metropoliya dilindən uzaqlaşmağa, həm dilin özündə, həm də yaratdıqları əsərlərin poetikasında öz yollarını tapmağa çalışırdılar. Bu, özünü həm mövzu baxımında, həm də poetik obrazların yaradılmasında yerli materiala müraciətdə göstərir.

Amerika romantizminin banilərindən biri olan Kallen Brayant əsas təsvir obyektini doğma təbiət olan ilk Amerika şairidir. O, doğma vətənin təbiətini, flora və faunasını bütün incəliklərinə qədər təfərrüatları ilə əks etdirməklə kifayətlənməyib, başqalarını da Amerika gerçəkliyini olduğu kimi əks etdirməyə çağırırdı. O, 1832-ci ildə torağay haqqında şeir yazmış qardaşına müraciət edərək yazırdı: «Sən bu quşu nə vaxtsa görmüsən? İcazə ver, sənə təbiəti təsvir edəndə obrazları səni əhatə edən aləmdən almağı tövsiyyə edir... Torağay – ingilis quşudur, Avropada olmamış amerikalının isə ondan vəcdə gəlməyə haqqı yoxdur» [История всемирной литературы. Т.6, 1989: s.554].

Dil daim inkişafda olduğundan, bir vaxt qeyri-ədəbi kimi yaranan sözlər müəyyən vaxtdan sonra ədəbi dildə vətəndaşlıq qazanır, yəni bir laydan başqasına keçir. Məsələn, əvvəllər slənq kimi nəzərdən keçirilən

«kid» sözü hazırda ədəbi sözdür; əvvəllər jarqonizm kimi fərqləndirilən «fun», «queer», «bluff», «fib», «humbug» kimi sözlər hazırda ədəbi sözlərdir.

Bir tərəfdən slenqlər yerli şəraitə uyğun olaraq ingilis dilinin leksik tərkibində olmayan yeni leksik vahidlərdirsə, digər tərəfdən bilavasitə ingilis dilinin leksik tərkibindən gələn dil vahidlərinin mənasının genişlənməsi, yeni mənalar kəsb etməsi də müşahidə olunur. Amerika slenqlər lüğətində verilmiş misallar bunu bariz göstərir.

İngilis dilində ən qədimlərdən biri olan və xristianlıqla birgə yayılmağa başlayan və dini mühitdə geniş istifadə tapan «angel» leksik vahidinə müraciət edək və onun məna tutumunun tədricən necə genişləndiyini və nə üçün lüğətlərdə slenq kimi qeyd olunmasının köklərini araşdırmağa çalışaq.

«Angel» sözü dilimizə «mələk», «pəri» kimi tərcümə olunur və bu əzəli mənasında yetərinə dolğun qarşılığına malikdir. Bundan başqa müasir ingilis dilində bu söz «himayədar» mənasında «patron», «protector», «promoter», «sponsor», «encourager» kimi sözlərin sinonimi kimi işlədilə bilər. Bundan başqa «angel» sözü «teatr mesənati» və «qızıl sikkə» mənalarında da işlədilə bilər.

İlk Amerika yazılı abidələrində «angel» sözünün ilkin mənasında işlədildiyini görürük. Məsələn, XVII əsrdə Uilyam Bredford yazırdı: «*In his exercise book he notes: "Though I am grown aged, yet I have had a longing desire, to see with my own eyes, something of that most ancient language, and holy tongue, in which the Law and oracles of God were write; and in which God, and angels, spake to the holy patriarchs, of old time; and what names were given to things, from the creation"*» [Selections..., 1909: s.27].

XVII əsr və XVIII əsrin birinci yarısında indiki ABŞ ərazisində əsasən dini yönümlü yazılar üstünlük təşkil etdiyindən «Angel» sözünün slenqləşməsinin, yəni yeni mənalar kəsb edib ilkin mənasında işlədilməməsi demək olar ki, müşahidə olunmur. Bu tendensiya XVIII əsrin ikinci yarısından, cəmiyyət həyatında inqilabi dəyişiklikləri baş verəndə, xüsusilə də İngiltərənin Amerika müstəmləkələri ərazisində yeri müstəqil dövlət yarandıqdan sonra dəyişilməyə başladı.

XVIII əsrin ikinci yarısında yaşayıb-yaratmış Timoti Duaytda artıq «angel» sözü ilkin mənasında uzaqlaşaraq isim qismində deyil, sifət kimi işlədilir:

«Perfumes, as of Eden, flow'd sweetly along,
And a voice, as of angels, enchantingly sung:
"Columbia, Columbia, to glory arise,
The queen of the world"» [Selections..., 1909: s.411]

XIX əsrin birinci yarısı Amerika ədəbiyyatı və ədəbi dilinin formalaşdığı dövrdür və bu 40-50 ildə həmin proses son dərəcə intensiv gedir. Dilin zənginləşmə prosesi bir neçə istiqamətdə gedirdi. İngilis dili öz əsas atributlarını – fonetik, leksik, qrammatik xüsusiyyətlərini əsas etibarilə saxlasa da, dilin hər səviyyəsində baş verən ən cüzi dəyişikliklər zaman və məkan baxımından xeyli müddətli proses olduğundan son nəticədə ingilis dilinin Amerika slenqini formalaşdırdı.

XIX əsrin ilk onilliklərində vahid ədəbi dil və vahid ədəbi ənənələrdən söhbət getmirdi. Bu baxımdan ən intensiv inkişaf Yeni İngiltərə adı altında məlum olan şimal ştatlarında gedirdi. Burada təhsil səviyyəsi daha yüksək idi və məfkurə baxımından milli özünüdərkən əsasları artıq formalaşmağa başlayırdı. Yuxarıda müraciət etdiyimiz K.Brayant poetik obrazlar qismində yerli realilərin ədəbiyyata və onun vasitəsilə ədəbi dilə gətirilməsinin tərəfdarı qismində çıxış edirdi. Fenimor Kuperin hindular haqqında silsilə romanlarında Amerikanın yerli əhalisinin dillərindən alınan müəyyən yer adları və həyat tərzinə aid ibarətləri əks etdirir, geniş istifadəyə daxil edirdi. H.Lonqfellowun yaradıcılığının zirvəsi olan «Hayavata haqqında nəğmə» poemasında isə hindu atributları və sözləri çox geniş əks olunmuşdu. H.Biçer-Stounun «Tom dayının daxması» romanında qaradərili kölələrin intonasiyası, terminologiyası, slenqi ədəbi dilə gətirilmişdi. Uolt Uitmen isə geniş kütlələrin, sadə adamların, İngilis ədəbiyyatı üçün qeyri-məqbul hesab olunan «küçə» dilini ədəbi dilə gətirdi.

Bu dövrdə, yəni XIX əsrin birinci yarısında «Angel» leksik vahidinin də məna tutumu genişlənməyə başlayır. Bu söz Amerika romantiklərinin şeirlərində ilkin mənasında işlədilsə də, bununla yanaşı yeni məna çalarları kəsb etməyə başlayır. Bu sözə Edqar Allan Ponun şeirlərində tez-tez müraciət olunur. Bir misal: «Annabel Li» şeirinin sonuncu bəndində o yazır:

The angels, not half so happy in Heaven,
Went envying her and me: —
Yes!—that was the reason (as all men know,
In this kingdom by the sea) [Amerikan Versi..., 1983: s.67]

Burada mələklər göylərdə yaşayan əbədi xoşbəxt varlıqlar deyil, çünki onların yarısı Göylərdə bir o qədər də xoşbəxt deyil; ona və məna həsəd aparırlar. Sonda şair bir daha mələklərin adını çəkir və «Nə göydə mələklər, nə aşağıda iblislər...» (And neither the angels in Heaven above Nor the demons) [Amerikan Versi...,

1983: s.69] deyir. Bildiyimiz kimi, İblis də mələkdir, amma şair-romantik onları sanki biri-birindən ayırır, Mələklər göydə, İblislər isə aşağıda mövcuddur. Bu isə konseptin məna tutumunda dəyişikliklərin baş verdiyinə dəlalət edir.

Eyni yanaşmanı, qarşılaşdırmanı Edqar Podan təxminən bir əsr sonra yaşamış Edvard Estlin Kamminqsdə də görürük:

heart was big as the
world aint square with
room for the devil and
his angels too
yes, sir [Amerikan Versi..., 1983: s.320]

(Ürək dünya kimi böyük olsa da, onda İblisə və onun (Yaradanın) mələklərinə yer yox idi)

Robert Loueldə «angel» sözü işlədildiyi kontekstdə ilkin mənasından xeyli uzaq olub, hətta müəyyən dərəcədə neqativ çalar daşıyır, çünki okeanı çirkəndirən varlıqlar sırasında sadalanır (Atlantic, you are fouled with the blue sailors, Sea-monsters, upward angel, downward fish: Unmarried and corroding, spare of flesh Mart once of supercilious, wing'd clippers.... [Amerikan Versi..., 1983: c. 429],

Con Qrinlif Uityer Amerika gerçəkliyində 30-cu illərdən böyük vüsət almış abolisionizmin görkəmli nümayəndələrindən biri idi və aydın məsələdir ki, onun poeziyasında hətta ən ənənəvi dini terminologiya da yeni məna çalarları kəsb etməyə bilməzdi:

Sound over all waters, reach out from all lands,
The chorus of voices, the clasping of hands;
Sing hymns that were sung by the stars of the morn,
Sing songs of the angels when Jesus was born!
With glad jubilations
Bring hope to the nations! [Whittier, A Christmas Carmen]

Bu kontekstdə şeirdə inqilabi məna axtarmaq çətindir. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, yazıldığı dövrdə bu şeir abolisionist çağırışı kimi səslənirdi və dilinin sadəliyi, obrazların anlaşılıqlığı ilə geniş kütlələrə ünvanlanırdı. «Sübh ulduzlarının oxuduğu himnləri oxuyun / İsa (Məsih) doğulanda Mələklərin oxuduğu mahnıları oxuyun» sətirləri bilavasitə mübarizəyə çağırış kimi səsləndi.

Louell şeirlərində dönə-dönə «Angel» sözünə, «Mələk» obrazına müraciət edir və onun çağırışlarında bu obraz simvolik məna kəsb edir. «A Lay Of Old Time» («Qədim zamanların nağılı») şeirində Mələk obrazı zəhmət, zəhmət çəkmək anlayışları ilə birləşdirilir:

'Go, cheerful as yon humming-bees,
To labor as to play.'
White glimmering over Eden's trees
The angel passed away. [Whittier, A Lay Of Old Time]

Ön plana Zəhmətin sevinc bəxş etməsi ideyası çıxır və arxa planda yalnız azad zəhmətin sevinc bəxş edə bilməsi fikri səslənir. «Cənnət ağacları üzərində ağ (ışıq) sayrışır, mələk ölür».

XX əsrə aid ədəbi nümunələrdə bu məna tutumunun, məna çalarlarının daha da zənginləşdiyini görürük. Alen Tare payızın, noyabr ayının mənzərəsin yaradarkən bilavasitə Mələklərdən deyil onların yerə, ayaq altına düzülmüş plitələr üstündəki əksindən danışır:

Autumn is desolation in the plot Of a thousand acres where these memories grow From the inexhaustible bodies that are not Dead, but feed the grass row after rich row.

Think of the autumns that have come and gone! — Ambitious November with the humors of the year,
With a particular zeal for every slab,

Staining the uncomfortable angels that rot On the slabs, a wing chipped here, an arm there: [Amerikan Versi..., 1983: s.339]

Yuxarıda nəzərdən keçirdiyimiz misallardan fərqli olaraq, artıq nə göylərdəki mələklərdən, nə də onlarla qarşıdırmada olan iblislərdən söhbət getmir. Şair sadəcə qəbiristanlıqdakı payız mənzərəsini təsvir edir və qəbir daşları üzərində həkk olunmuş və zamandan zədələnmiş, qolu, qanadı sınmış, dağılmış mələklərdən danışır.

Eyni bir leksik vahidin məna tutumunun, bildirdiyi konseptin Amerika mühitində tədricən necə zənginləşdiyini, yeni məna çalarları kəsb etdiyini konkret misallar əsasında müşahidə etdik. Həmin konseptin zənginləşməsi sonra da davam etmiş, yeni çalarlar kəsb etmişdir. Bunu Amerika slənqlər lüğətində verilmiş izahlardan da görmək olar:

«Angel 1. n. a secret financier. _ Who was the angel for your new play? _ I was hoping for an angel to see this project through, but all the fat-cats seem to have disappeared.

2. n. a sweetheart. (Also a term of address.) _ See my angel standing over

there? Isn't he gorgeous? _ Okay, angel, let's get in the car. 3. n. a sniper hiding in a high place, such as on the roof of a building. _ The guards looked upward, watching for angels.» [Spears, P.7]

Bu lüğət məqaləsində «Angel» konseptinin kəsb etdiyi ilkin mənadan fərqli mənalar öz əksini tapdığından, nəzərdən keçirdiyimiz misal konseptlərin tutumunun tədricən genişləndiyini, işlədilmə diskurslarının rəngarəngləşdiyini göstərir.

Ədəbiyyat

1. Məmmədbəyli A. (2015). Bədii diskursun koqnitiv strukturunda mədəni freymlərin rolu (ingilis dili materialı əsasında) - Avtoref.- Bakı.
2. Sabitova A. (2009). Amerika romantizmi: təşəkkülü, inkişafı və özəllikləri.- Bakı: Adiloğlu.
3. История всемирной литературы. Т.6 (1989). - М.: Наука.
4. Amerikan Versi in Russian Translation XIX-XX century (1983).- Moscow: Raduga Publishers.
5. Selections from Early American Writers. 1607—1800 (1909). N.Y.
6. Spears R.A. Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions // <https://www.zuj.edu.jo/download/dictionary-of-american-slang-and-colloquial-expressions-pdf/>
7. Whittier John Greenleaf/verse/poems // <http://www.telelib.com/authors/>
8. Whittier John Greenleaf/verse/poems // <https://www.poeticous.com/john-greenleaf-whittier/a-lay-of-old-time>

ARXAİZMLƏRİN VƏ İSTORİZMLƏRİN FƏRQLƏNDİRİCİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Umudova Məhbubə Tofiq qızı

Dissertant, müəllim

Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Azərbaycan

Orcid id: 0000-0002-1058-1422

Abstract. The word stock of the language is getting changed day by day. It is a known fact that the English language has the word stock naming neutral, literary and colloquial words.

Depending on the context or the situation words are known to change their meanings. There also exist such words that are dropped out of the language already. These types of words are named as “archaic” words. Archaic words are considered to be the words which are not used in modern English; they might have changed their appearances or might have dropped out.

The English vocabularies carry the words named historisms. They are the words which are no longer used in the language. The difference between archaic words and historisms are mentioned to be based on the fact that the first one may have their synonyms in modern English; they may be replaced by their synonyms though the latter are known not to have any synonyms. They are past related words and are seldom used in modern English.

Key words: language, difference, archaic, historisms, system, meaning

İngilis dilində arxaizmlər və istorizmlər çox vaxt qarışıq salınır. Lakin onların arasında ciddi fərqlər mövcuddur. Odur ki, onların fərqli xüsusiyyətlərini müəyyən etmək istədik.

Ümumiyyətlə, ingilis dilində arxaizmlərin əsasən iki növü vardı: 1) leksik; 2) qrammatik (Reynolds, 1999: s. 275).

Qrammatik arxaizmlər ingilis dilinin qrammatik sisteminin inkişafı ilə istifadədən çıxan söz formalarıdır. Məsələn:

-th – üçüncü şəxs təkdə işlədilən şəkilçi; indiki bitmiş zamanda *hath, doth*; 2 şəxsdə – *dost, hast, speakest*;

art – to be feilinin cəm forması;

thou, thee, thy, thine - sözlərin əvəzlilik kimi işlədilməsi və s.

Leksik arxaizmlər. Poeziya xüsusilə leksik arxaizmlərlə zəngindir. Şairləri, yazıçıları arxaik sözlərdən istifadə etməyə vadar edən səbəblərdən biri də bu hesab olunur. Şeirdə ən çox istifadə olunan leksik arxaizmlərdən bəziləri aşağıdakılardır: *billow* – müharibə; *save* – bundan əlavə; *plain* – şikayət etmək; *behold* – görmək; *yon (yonder)* – bu; *eke* – həmçinin; *brow* – alın; *foe* – düşmən; *ere* – əvvəl; *steed* – at; *morn* – səhər; *belike* – yəqin ki; *damsel* – qız; *woe* - kədər; *oft, oft-times* – tez-tez; *mere* – göl, *hearken* – eşitmək; *albeit* – baxmayaraq və s.